

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Commentarii in primvm, secvndvm, tertivm, et quintum Ethicorum Philippi Melanchthonis

**Melanchthon, Philipp
Aristoteles**

Argentinae, 1535

VD16 A 3417

Divisio iuris in ius naturale, et ius positium

urn:nbn:de:bsz:31-106587

IN ETHICA ARIST.

litatem erga illas, ut erga alios. Iusticia autē est erga alios. Vocat igitur iustū ciuile, q̄ mutuā equalitatem inter pares conseruat iudicio rationis. Ideoq; addit oportere illud iustum legibus definitum esse, quod leges ostendunt, quid sit æquum, quidq; pariter prosit Magistratibus & ciuibus. Nam ubi tyranni sine legibus imperant, non imperant ea quæ pariter prosunt ipsis & ciuibus. Et hic locus docet preclare nos de dignitate legum quare necessariæ sint, ut delictet, ut equalitatem inter Magistratum & ciues efficiant, ne Magistratus plura imponat, quàm lex & recta ratio præscribit: quemadmodum tyrannicum necant insontes, quū cripunt uitam & fortunam insontibus pro arbitrio, plura auferunt quàm quæ competunt ipsis. Est igitur inæqualitas, quū iustum Magistratum ea tantum auferre cōueniant, quæ sunt equalia, hoc est quæ sunt lege definita.

DIVISIO IURIS IN IUS

naturale, & ius positium.

Ciuile iustum duplex est, naturale ac legitimum. Naturale est quod ubiq; eandem uim habet, nec ualet quia ita placuit, aut non placuit. Legitimum autem est quod initio nihil

COMMENTARIA.

differt, sic aut aliter constituatur, sed
tum demum ualeat, quū constitutum
est, ut mina captiuum redimere, aut
capram sacrificare, non duas oues: &
quidquid de singulis legum condito
res constituūt, ut Brasidæ sacrificare
et decreta quæ quotidie proponuntur.

Quidam existimant omnia iura
tantum lege ualere, non natura: quia
quod naturale est immutabile est, &
ubiq; uim habet eandem: ut ignis u-
rit hic & apud Persas, iura uero mu-
tari uident. Verum hi errant. Non
enim omnia lege tantum ualent, sed
aliqua etiam natura, Ac apud deos
fortassis secus fit, apud nos autem
quædam naturalia mutabilia sunt,
non tamen omnia, & tamen in his
quæ mutabilia sunt, quædam sunt na-
turalia, quædam non sunt naturalia.

Hic locus imprimis utilis est, & inter elemen-
ta iuris tradi, & uarie agitari solet. Continet enim
diuisionē iuris in ius naturale, & positiuū. Sic enim
uulgo uocatur, id quod Aristoteles nominat Legi-
timum

Diuisio iu-
ris.

IN ET
tuum. ut nat
omnes homines
formali sumen
tia seu iudiciu
tion membu
has sententi
cipia practi
pia (hoc est
stea ingenio
nobiscum
tur comune
ges in Rebu
ribus. Sicu
hoc lumen
recte dicunt
Nec aliud
lis Mosi ser
ut ratio hab
telligeret ho
num. Pre
clarus prop
tum origin
bitat de dec
la docet cla
propositus
cupiscentia

I N E T H I C A A R I S T .

timum . Ius naturale describit ex effectu, quod apud omnes homines eodem modo se habet . Nos ex causa formali sumemus definitionē . Iuris naturale est notitia seu iudicium de iustis & iniustis, q̄ diuinitus inditum mentibus nobiscum nascitur . Eruditi uocant has sententias de moribus nobiscum nascentes, principia practica . Sicut enim aliarum artium principia (hoc est cōmunissima sententiæ, ex quibus proficte ingeniosi & periti homines collegerunt artes) nobiscū nascuntur . Ita de moribus nobiscum nascuntur cōmunes sententiæ, quæ pepererunt omnes leges in Rebus publicis, & omnem doctrinam de moribus . Sicut autem ipsa mens uere est opus dei, ita hoc lumen rationis uere est donū & opus dei . Ideo recte dicūt iurisconsulti, ius naturale esse ius diuinū . Nec aliud est quā ipse decalogus, qui ideo in tabulis Moysi scriptus est, & cœlesti uoce promulgatus, ut ratio haberet testimonium dei expressum, & intelligeret hoc naturale iudicium uere esse ius diuinum . Præterea quædam leges etiam in illis tabulis clarius proponuntur, quā ratio nunc post peccatum originis iudicare solet . Nam humana ratio dubitat de deo, de pœnis & premijs . Ideo prima tabula docet clare deum esse, iustos deo curæ esse, impijs propositas esse pœnas . Item ratio non damnat concupiscentiam, quæ ibi prohibetur . Atq; hoc discrimen

Ius natura
le est ius di
uinum.

men

COMMENTARIA

men inter tabulas Mosi, & legem naturæ obseruan-
dum est, & si semper hoc tenendum est leges in natu-
ra scriptas easdē esse, quæ in decalogo traditæ sunt.

Hic autem præstantia naturæ humanæ intelligi
potest quod summa sapientia dei in mentibus nostris
scripta est, idq; est quod scribitur hominem ad ima-
ginem dei conditum esse, hoc est, gerentem imagi-
nem sapientiæ ac iusticiæ dei. Nam si natura huma-
na integra esset, & cognosceret Deum, & legi dei
ex animo obtemperaret, haberet quandam simili-
tudinem diuinæ iusticiæ, quia cum uoluntate dei
congrueret. Verum rursus hic considerari debet
quanta sit magnitudo peccati originis, hæc imago.
hæc sapientia, hæc iusticia, corrupta est per pecca-
tum originis. Nam & si quandam notitiam legum
naturæ retinet, tamen non obtemperat, non cre-
dit minis, aut promissionibus dei, nec timet, nec dili-
git deum, tantum legem de ciuilibus & externis mo-
ribus utcumq; intelligit, & facere potest. Ideo lex
est in lapide picta, ut significet quales nunc sint ho-
mines, in quibus deus scripsit legem, uidelicet, la-
pideis pectoribus, quod non sentit, non exaudit pro-
misiones aut minas dei, non uere obtemperat legi.
Hæc ideo dicta sunt ut intelligatur ius naturale, ue-
re ius diuinum esse, cuius explicatio decalogus est.

Quum autem doctrina philosophorum, poenarū
& publi-

IN ET

publice lege
quod si tamen
est quod dei do
sententijs d

1

Ius posi
sed ualet pr
ris positiu
in fidem p
turale esse
illis dicta p
dum est, ius
conclusionu
am propier
naturalis est
na Magist
certam firm
cut artifices
ri uersantur
tum modum
ut medicus,
gnis frigida
cause coner
imponit ser
ignur proba

IN ETHICA ARIST.

Et publicæ leges de uita civili hinc sumantur, de his quoque si tamen rectæ rationi consentiant, sciendum est quod dei dona atque oracula sint, quia sumuntur ex sententijs diuinijs in natura scriptis.

IUS POSITIVUM

quid sit.

Ius posituum est, quod non præcipit natura fieri, sed ualet propter auctoritatem Magistratuum: ut, iuris positui est furem laqueo punire, non succedere in sedum puellam. Sicut autem supra dixi ius naturale esse principia practica, et conclusiones ex illis ducta per demonstrationem, ita hic obseruandum est, ius posituum esse determinationem talium conclusionum generalium, ad certam circumstantiam propter probabilem aliquam rationem: ut, iuris naturalis est furtum esse puniendum, hanc determinat Magistratus, quum sit generalis propositio, ad certam formam propter probabiles rationes. Sicut artifices in omnibus artibus quum circa singularem uersantur, determinant præcepta generalia ad certum modum propter uarietatem circumstantiarum ut medicus, quum ars præcipit frigida dari, alijs magnis frigida, alijs minus dat, quia multæ et diuersæ causæ concurrunt. Ita magistratus duriores leges imponit ferocibus ingenijs quàm mansuetis. Colligit igitur probabiles rationes, quare apud nos prosis